

»Læring er elevens og ikke lærerens ansvar. Læring er det stykke arbejde den studerende selv skal gøre. Undervisningen kan ikke i sig selv gøre en forskel. Man kan trække hesten til vandet, men ikke tvinge den til at drikke«.

Skriverier

* Jeg var ikke ansat mange dage på Danmarks Pædagogiske Universitet før jeg blev stukket dette dogme op i hovedet. Folk nærmest flokkedes for at lære mig, at tale rigtigt om læringens kunst. Herre Gud, jeg vidste jo ikke bedre, syntes de at sige. Venlige mennesker påtog sig derfor opgaven at lære mig det første bud på stedets stentavler.

I en vis forstand har jeg selvfølgelig måttet sande, at de havde ret. På trods af gentagne forsøg på at undervise mig i sagens rette sammenhæng, lærte jeg jo aldrig lektien, det vil sige forstod og anammede den. På den anden side lærte jeg – ved at blive belært herom – at sådan var dogmet, den første læresætning. Så lærte litaniet udenad, gjorde jeg vel alligevel. På trods af mine »læremestres« intentioner kom de således uafvidende alligevel til at lære mig noget. Eller rettere, de bekræftede mig i min vranglære, at det selvfølgelig er muligt gennem undervisning at lære nogen noget.

Jeg har derfor altid villigt underkastet mig enhver form for undervisning, læs: Gået ind mellem andre for at blive vist, hvorledes verden set med deres øjne tog sig ud. I særlig grad har jeg imidlertid dyrket den undervisning, som kan blive én til del, dersom man dykker ned i bøgernes uendelige univers. Jeg er nemlig aldrig rigtig kommet mig over den første forelskelse i skriftligheden, siden jeg lærte at læse ved at læse min storebrors skolebøger.

Hvilken gave, tænkte jeg, nu åbner verden sig. Og jeg blev grebet af den syge, der hedder bibliomani. En sygdom, der ytrer sig ved at bøger står i dobbelte lag eller ligger på gulvet. Eller når man som Umberto Eco må understøtte gulvet i sin lejlighed med ståldragere.

Jeg fornemme nemlig tidligt, at bøger par excellence er det, vi virkelig kan blive kloge og lære noget af. Erfaringen tilsagde mig, at lærerne stod og sagde så meget flygtigt sludder. Teksterne – romanerne, digtene, musikstykkerne, billederne, skulpturerne – derimod, holdt én fast. De vedblev at være dér, og for hver gang jeg tog en holmgang med dem, åbnede de sig en anelse mere på klem, sagde mig lidt mere.

At spørge mig om hvilken bog, jeg for nærværende slet ikke kan undvære, er derfor det samme, som at spørge mig om det umulige: At skulle vælge mellem bøger, jeg for de flestes vedkommende slet ikke engang mere kan huske, hvad handler om. Samtidig med, at jeg ikke ret godt kan udøve min metiér, at skrive, uden at de står dér bag min ryg og summer svagt mumlende. Hvorfor jeg da heller ikke er i stand til at skrive andre steder end dér, hvor de står, nemlig hjemme. Jeg kan jo ikke undvære dem og hader derfor også at låne dem ud. Ligesom jeg ikke vil låne andres bøger. Jeg glemmer nemlig at aflevere dem!

Én bog ville jeg dog gerne være foruden: Kierkegaards skrift om "Kjerlighedens

Gerninger". I skrivende stund ligger den foran og frister mig ulideligt, mens jeg forsøger uhjælpeligt at holde mig fra den. Sagen er, at af ingen anden bog, har jeg lært så meget om skrivekunst. Samtidig med at jeg ved, at læringen ingen ende får, hvis jeg endnu engang villigt underkaster mig læremesterens undervisning. Hvem kan vel nemlig bedre vise vejen ind i skriftens muligheder som undervisende redskab end lige netop Danmarks største digter, hvis forfatterskab er fyldt med såvel anvisninger som undervisninger heri.

For selv at skrive, er jo netop, at forsøge på at udøve undervisning. Man skriver den bog, man selv ville læse, dersom den fandtes. At skrive – at tale om, ville Kierkegaard sige – er derfor også i bund og grund en selvundervisende praksis, en slags fordybelsens pædagogik, gennem hvilket man bør forsøge at fastholde én tanke og kun én for siden at kunne anprise den. Herom har Kierkegaard meget at sige, ikke mindst når han i den afsluttende tale om "Den Kjerlighedens Gjerning at anprise Kjerlighed" skriver om hvorledes en sådan bevægelse mod en større 'gjennemsigtighed' altid medfører ydmyghed og derfor uundgåeligt ender med at man må "have en Almægtig til sin Medarbejder", altså en underviser. For således at undgå i stedet at optræde 'elskværdigt' og lade "al meddelelse...indrettes på at komme beleiligt i et let Flyveskrift" eller "til at kunne foredrages i høiest en Time paa en Forsamling, der igjen spilder den ene halve Time med Bifalds og Mishags Støien og i den anden halve Time er for fortunlet til at kunne samle Tankerne."

Pointen er imidlertid, at Kierkegaard er en forfører af rang. Med effekt forstår han nemlig ikke kun at give anvisninger på den rette omhyggelige omgang med skriftligheden og dermed undervisningens praksis, hvoraf man kan lære overordentligt meget. Han forstår også – quod est demonstrandum – at lukke munden på enhver vinkelskriver. Han besætter og bemægtiger sig mit sprog, mens han belærer mig. Og jeg bliver næsten stum. På samme måde som han selv skriver om hvorledes den Almægtige har besat ham. Og jeg har ikke lyst til at genlæse ham endnu engang.

Lur mig, om dette ikke er den egentlige årsag til dogmet omkring læringen som en selvkredsende livsyttring. Pinagtigt – ydmygende, siger Kierkegaard – er det jo at måtte erkende, at uden undervisning og læremestre går det ikke. Og hvem er det vel mere ydmygende for, end pædagogikkens fremmeste forvaltere, pædagogerne selv, som her må erkende, at på samme vis som deres elever ikke er i stand til at lære noget uden undervisning og anvisning, således kan heller ikke de selv blive klogere uden gennem ydmygelse.

Men smerteligt er det, at måtte stå på de andres skuldre! ●

Af etnolog Karen Schousboe, gæsteforsker, DPU

FOTO: POLIFOTO/MIM AGERSTEN